

ZGOMOT FĂRĂ FURIE

PERICLE după William Shakespeare. Traducerea: colectivă, împreună cu Irina Călin ● **TEATRUL ODEON** ● Data reprezentației: 24 noiembrie 1995 ● Regia: Alexander Hausvater ● Decorul: Rodica Arghir, Petru Rogojină ● Costumele: Viorica Lăzărescu ● Muzica: George Marcu ● Mișcarea scenică: Sergiu Anghel ● Film: Ion Marinescu ● Distribuția: Mugur Arvunescu (Nr. 27 – Antiochus), Ioan Batiñaș (Nr. 6 – Boul), Iuliana Ciugulea, Angela Ioan (Nr. 9 – Escaneea/Lychorida), Elvira Deatcu (Nr. 16 – Marina), Laura Jianu (Nr. 29 – Dionyza), Mihaela Mihăescu (Nr. 7 – Fiica lui Antiochus), Ovidiu Niculescu (Nr. 13 – Thaliard/Lysimach), Gelu Nițu (Nr. 13 – Helicanus/Philemon), Ionuț Pohariu (Nr. 13 – Cerimon/Cleon), Marius Stănescu (Gower), Carmen Tănase (Nr. 24 – Thaisa), Adriana Trandafir (Nr. 12 – Simonidas/Codoașa), Florin Zamfirescu (Nr. 5 – Pericle).

★★

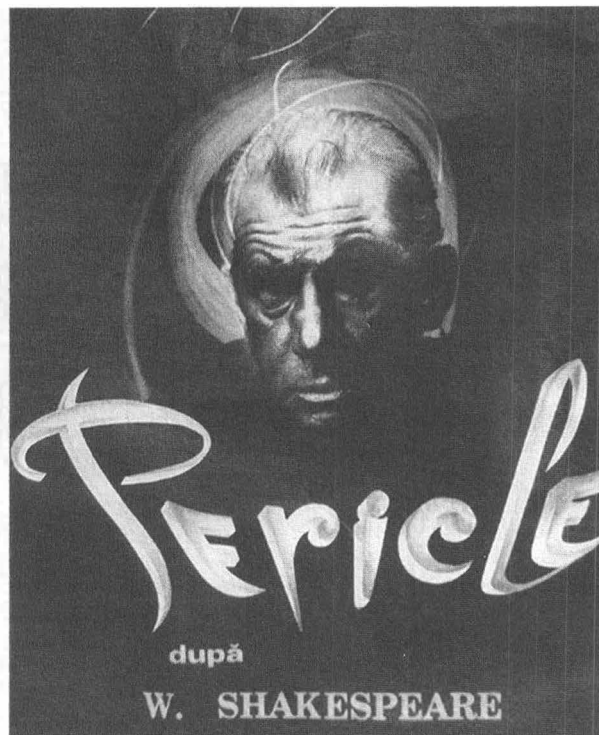
Basmul despre Pericle din Tyr, așa cum este povestit de Shakespeare, l-a atras, probabil, pe regizorul Alexander Hausvater prin accentuata intervenție a iraționalului cotidian în formarea și răsucirea destinului individului. Personajul principal pleacă la pejiș și aici dă de un rege încestuos, gata să-și ucidă rivalii pentru a-și păstra fiica. Pericle nu se miră și nu luptă cu răul așa cum ar cere-o morala comună, ci elaborează o stratagemă pentru a evita soarta pe care păcatul o rezervă virtuții. Numai că Pericle nu este autorul stratagei sale, el este doar actorul unui alt scenariu, de dimensiuni cosmice, în care micile sale inițiative, voința și proiectele lui sunt sever și precis planificate. Povestitorul lui Shakespeare, poetul Gower, nu este în spectacol rapsodul faptelor, ci comanditarul lor, un regizor crud și fantast, care ordonă acțiuni și sentimente, neinteresat de bine, ci doar de jocurile răului. Vocea lui Gower ordonă spectatorilor să intre în sală, îi grăbește pe un ton de temnicer să-și ocupe locurile, declanșează valurile de muzică-zgomot, ordonează mișcarea trupurilor de pe scenă, desemnate prin cifre, și alege numerele care vor deveni nume. E un stăpân capricios și permanent nemulțumit, forțând mereu ascultarea și supunerea. Mai mult, dar și mai puțin decât un Dumnezeu, Gower amestecă epocile și schimbă sexul personajelor după poftă, pentru că el trăiește într-o eternitate a violenței care nu se împiedică în amănunte. Pericle, regele trădat, vagabondul exilat, refugiatul, peregrinul, căutătorul de fericiere, străbate o Europă care a fost este și o să mai fie: autorii decorului conlucrează cu autorul secvențelor filmate și spațiul scenic capătă astfel deschiderile, sugerează semnele pe care și le-a dorit autorul spectacolului.

Numărul 5, Pericle, străbate un continent în care aglomerația din jurul Turnului Eiffel alternează cu ruinele din Sarajevo și nu se oprește decât pentru a

răsufli în locurile anonime unde-și găsește o soție sau împarte ajutoare umanitare. Tiranii sunt peste tot la fel, fie că sunt șefi de stat sau patroni de bordel, oamenii simpli de pretutindeni seamănă și ei în lașitate și necinste: numere interșanjabile, obiecte însuflețite doar de vocea care le determină fragmentata existență scenică.

Nu absența fidelității față de text (afișul și programul anunță prudent „după Shakespeare“) i se poate reproșa autorului spectacolului, ci inadecvarea mijloacelor la efort. Ca și în anterioarele sale montări bucureștene, Hausvater dorește să anuleze starea de confort a spectatorului și să-l zguduie prin intensitatea zgomotului, prin caracterul smucit și năvalnic al mișcării scenice, prin enigmaticele cu care își încarcă discursul scenic. Presupunerea că ieșirea din starea de privitor îl va duce pe spectator la o participare intensă se poate însă dovedi falsă. Agresat din toate părțile, ocupantul fotoliului își elaborează un reflex de respingere a întregului: el nu se mai identifică nici cu călăii, nici cu victimele, nu-l mai interesează de ce se produce tot zbciumul de pe scenă și așteaptă cu nerăbdare sfârșitul reprezentației. Chiar când simpatia pentru realizatori sau obligațiile profesionale te obligă să pătrunzi în mecanismul reprezentației, predominant rămâne sentimentul pe care îl au probabil autopsierii de la morgă: o insuportabilă răceală care împiedică viul și ceea ce a fost odată trăire. Obsesiile lui Hausvater, atât de molipsitoare pentru grupul de artiști cu care lucrează, nu trec rampa. Ca și altădată, trupa Teatrului Odeon se supune cu devotament și răspunde cu precizie solicitărilor, dar toate acestea nu izbutesc să alcătuiască premisele comunicării.

Florin Zamfirescu, Marius Stănescu și Elvira Deatcu, singurii dotați cu o individualitate recognoscibilă, se străduiesc să impună dominantă, care, în absența semitonurilor, devine monotonă.

Ceilalți interpreți fac demonstrația capacității de adecvare la concepția regizorală, îndeplinind cu stăruință sarcinile date. Momentul de catharsis, în care numerele se eliberează de sub tirania lui Gower, nu are însă semnificația dorită, e încă un strat de expansiune zgomotoasă adăugat oboselii acumulate anterior. Poate că libertatea e și dreptul de a respira în liniște între semenii tăi tăcuți? Desigur, ar fi o nesăbuită să i se ceară farmecului unui regizor atât de preocupat de strâmba alcătuire a lumii. Farmecul e o categorie prea burgheză pentru trăirea intelectuală a lumii. Dar, așa cum e construit spectacolul, violența mijloacelor anulează compasiunea pentru victimele violenței.

Pe linia de metrou pe care călătoresc apare din când în când un cerșetor surdo-mut care se străduiește să cânte și izbutește să emită câteva sunete guturale. Pe fețele călătorilor se instalează o evidentă expresie de disconfort și nimeni nu-i dă nici un ban. Dar asta n-are, evident, nici o legătură cu spectacolul, deși m-am gândit tot timpul la el în timpul reprezentației.

MAGDALENA BOIANGIU

P.S. Caietul-program este o izbitură balizată a universului spectacolului. Lectura lui inspiră asociații și presimțiri fie traduse prea literal pe scenă, fie complet ocolite. Întrucât concepția programului îi aparține tot lui Alexander Hausvater, cred că spectacolul din mintea lui era cu totul altceva decât am văzut într-o seară rece – și pe stradă, și în sală, și la propriu, și la figurat – la Teatrul Odeon.